

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя  
Факультет економіки та менеджменту  
Кафедра економіки та фінансів

Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни  
**«Фінанси»**  
*для студентів усіх форм навчання*

Тернопіль, 2017

Крамар І.Ю. Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни «Фінанси» для студентів усіх форм навчання // І.Ю.Крамар – Тернопіль, ТНТУ ім. І.Пуллюя, 2017. - 37 с.

Укладач: Крамар Ірина Юріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів

Рецензенти: Винник Тетяна Михайлівна, к.е.н., доц. кафедри економіки та фінансів,  
Радинський Сергій Віталійович, к.е.н., доц. кафедри економіки та фінансів

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки та фінансів, протокол № \_\_ від \_\_ жовтня 2017 р. Затверджено на засіданні методичної комісії факультету економіки та менеджменту, протокол № \_\_ від \_\_ жовтня 2017 р.

## ЗМІСТ

Вступ.....	4
Перелік практичних занять з навчальної дисципліни «фінанси» .....	6
Практичне заняття № 1. Сутність фінансів, їх функції і роль.....	6
Практичне заняття № 2-3. Теоретичні основи фінансів підприємств.....	7
Практичне заняття № 4. Фінансова політика і фінансовий механізм.....	10
Практичне заняття № 5. Фінансова система.....	12
Практичне заняття № 6. Податкова система.....	13
Практичне заняття № 7. Державні і місцеві фінанси.....	16
Практичне заняття № 8. Державні цільові фонди.....	18
Практичне заняття № 9-10. Міжнародні фінанси.....	19
Практичне заняття №11. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція у світові структури.....	22
Практичне заняття № 12-13. Фінансовий ринок. Фондовий і валютний ринки.....	23
Практичне заняття № 14-15. Кредитний ринок. Державний кредит і державний борг	25
Практичне заняття № 16. Страхування і страховий ринок.....	28
Перелік питань підсумкового контролю .....	30
Система контролю знань, умінь та навичок студентів .....	33
Література .....	35

## ВСТУП

За умов ринкових відносин фінанси використовуються державою як ефективний регулятор усіх сфер економічного життя суспільства, вони формують його життєздатність, потенціал, забезпечуючи при цьому нормальне функціонування процесу розширеного відтворення, економічне зростання та соціальний розвиток.

Навчальна дисципліна “Фінанси” є нормативною для підготовки бакалаврів, спеціалістів з економіки і має теоретичний характер.

**Мета вивчення курсу:** формування базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики і розвитку фінансової системи.

**Завдання курсу:** вивчення сутності, функцій та ролі фінансів у ринковій економіці; закономірностей їх еволюційного розвитку; теоретичних основ державних, корпоративних і міжнародних фінансів; засад функціонування фінансової системи держави.

Студенти повинні **знати:**

- сутність і форми прояву фінансових відносин;
- категоріальний та понятійний апарат у фінансовій науці;
- роль фінансів у соціально-економічному розвитку;
- організацію фінансових відносин на мікро-і макрорівні;
- закономірності розвитку міжнародних фінансів;
- засади проведення фінансової політики держави й управління фінансами.

**уміти:**

- узагальнювати тенденції та закономірності розвитку фінансів мікро- і макрорівня;
- швидко опановувати зміни, які відбуваються у фінансовій практиці;
- аналізувати сутнісні характеристики фінансових процесів;
- досліджувати фінансові явища у ринковій економіці;
- об'єктивно оцінювати фінансові та економічні процеси.

Види занять з дисципліни «Фінанси»: лекції, практичні заняття, самостійне вивчення окремих тем, індивідуальна робота студентів.

Контроль знань виконується шляхом проведення двох модульних контролів, захисту доповіді, іспиту. Важлива роль під час засвоєння даного курсу відведена практичним заняттям.

Практичні заняття, які проводяться за основними темами дисципліни у формі вільного обговорення, мають за мету узагальнення і систематизацію знань, отриманих студентами на лекціях, під час підготовки до занять, а також розвиток у них самостійного мислення, здібностей до вільного обміну думками. На практичні заняття виносяться найістотніші питання, насамперед, методичні, які потребують обговорення й поглибленого з'ясування їх сутності.

До всіх тем пропонуються контрольні запитання для закріплення вивченого матеріалу і самоперевірки знань, а також навчальні завдання. У процесі практичних занять здійснюється поточний контроль рівня знань студентів. Об'єктами поточного контролю знань студента є виконання на кожному практичному занятті завдань, що комплексно охоплюють матеріал теми згідно з навчальною програмою (тестові завдання, задачі).

Підготовка до практичних занять передбачає уважне вивчення джерел, поданих у списку літератури в кінці методичних рекомендацій. Крім цього, деякі студенти готують самостійно реферати з відповідної теми і виступають на практичних заняттях.

На практичних заняттях під керівництвом викладача проводиться обговорення фінансових теоретичних і практичних проблем з метою навчити студентів активно мислити; сприяти формуванню особистої позиції з того чи іншого питання, висловлювати та обґрунтовувати її.

# ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ»

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

### Тема 1. Сутність фінансів, їх функції та роль

1. Виникнення та суть фінансів.
2. Функції фінансів.
3. Поняття про фінансові ресурси.

**Мета:** вивчити теоретичні положення сутності, функцій фінансів, фінансової системи, засвоїти концептуальні положення еволюції та генезису фінансів як економічної категорії.

#### *Контрольні питання*

1. З'ясуйте сутність історичного розвитку терміна "financia"?
2. Якими факторами зумовлено формування категорії "фінанси"?
3. Які функції притаманні фінансам?
4. Охарактеризуйте кожен з етапів розвитку фінансів.
5. Визначте головні історичні передумови запровадження терміна "фінанси".

#### *Тести для самоперевірки:*

1. Термін "finis" використовувався у грошових відносинах, що виникали між державою та населенням, і трактувався як:
  - а) умова кредитної угоди;
  - б) завершення грошового платежу;
  - в) документ про сплату мита.
2. У якому столітті відбулося формування терміна "financia":
  - а) у XV ст.;
  - б) у XII ст.;
  - в) у XIV ст.?
3. Вчений-економіст, який запропонував термін «фінанси»:
  - а) Дж. М. Кейнс
  - Ж. Боден
  - б) А. Сміт
  - в) Д. Рікардо

4. Як називається процес виробництва матеріальних благ з метою задоволення суспільних потреб, який включає такі стадії, як: виробництво, розподіл, обмін, споживання:

- а) товарне виробництво
- б) розширене відтворення
- в) товарно-грошові відносини
- г) фінансова стратегія

5. У середньовіччі однією з найважливіших історичних передумов формування категорії фінансів була така:

- а) виникнення поняття загальнодержавного фонду грошових коштів;
- б) розвиток дипломатичних зв'язків між Західною Європою та країнами Близького Сходу;
- в) інтенсивний розвиток сільського господарства та промисловості.

6. Який із факторів не належить до тих, що зумовлюють генезис категорії фінансів:

- а) суспільний розподіл праці;
- б) розвиток товарно-грошових відносин;
- в) розвиток грошового господарства, чітке формування та використання основних функцій грошей;

*Література:* [9, 10, 20, 27, 29, 30, 39, 43].

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2-3

### Тема 2. Теоретичні основи фінансів підприємств

**1. Особливості фінансів підприємств різних організаційно-правових форм.**

**2. Джерела формування і напрямки використання фінансових ресурсів комерційних підприємств державної і недержавної форм власності.**

**3. Фінансові ресурси підприємства: джерела формування та напрямки використання.**

**4. Необоротні та оборотні активи підприємства.**

**5. Формування фінансових результатів діяльності підприємства.**

**Мета:** вивчення особливостей формування доходів, витрат і прибутку фінансів суб'єктів господарювання, специфіки фінансової діяльності неприбуткових організацій.

### **Контрольні питання**

1. Дайте характеристику видів діяльності та грошових надходжень підприємства.
2. Дайте характеристику основних організаційно-правових форм ведення бізнесу, їхні позитивні та негативні сторони.
3. Охарактеризуйте основні види господарських товариств.
4. Охарактеризуйте процес розподілу та використання прибутку. Що являє собою нерозподілений прибуток?
5. Дайте визначення доходів, витрат і прибутку підприємства? Назвіть види прибутку. У чому полягають особливості його формування та розподілу?
6. Які види прибутку можуть бути на підприємстві?
7. Охарактеризуйте особливості створення, формування майна, відповідальності засновників, управління та фінансової роботи на підприємствах різних.
8. Які неприбуткові організації ви знаєте? Яким чином вони створюються і формують майнову базу?

### **Практичні завдання**

1. Чистий дохід підприємства – 900 тис. грн. Виробнича собівартість реалізованої продукції – 520 тис. грн. Адміністративні витрати і витрати на збут – 280 тис. грн. Підприємство отримало в банку кредит на суму 50 тис. грн. Ставка податку на прибуток – 18 %.

Визначити: валовий прибуток, операційний прибуток, прибуток від звичайної діяльності, податок на прибуток, фінансовий результат після оподаткування.

1. Підприємство реалізує на ринку вироби, собівартість яких становить 100 грн, прибуток - 40 грн, ставка акцизного збору - 30 %, ПДВ - 20 %. Визначте, як зміниться ціна реалізації виробу в абсолютних величинах, якщо держава запровадить регулювання рентабельності продукції шляхом встановлення граничного рівня рентабельності - 20 %.

2. Використовуючи метод прискореного зменшення залишкової вартості, визначіть величину сукупних амортизаційних відрахувань за 3 роки, якщо підприємство закупило обладнання за ціною 10 000 грн, залишкова вартість обладнання 625 грн, термін корисного використання 4 роки.



3. Використовуючи метод прискореного зменшення залишкової вартості, визначіть величину амортизаційних відрахувань за 5 рік, якщо підприємство закупило обладнання за ціною 10 000 грн, залишкова вартість обладнання 700 грн, термін корисного використання 4 роки.

### ***Тести для самоперевірки:***

*1. До власних джерел формування фінансових ресурсів належать:*

- а) статутний капітал
- б) амортизаційні відрахування
- в) валовий дохід
- г) прибуток
- д) всі відповіді вірні

*2. Статутний капітал - це:*

- а) сукупність активів підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі його господарської діяльності
- б) сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства
- в) виділені підприємству або залучені ним, фінансові ресурси у вигляді грошових коштів, вкладень у майно, матеріальні цінності та інші
- г) активи, які підприємство утримує більше одного року з метою збільшення прибутку
- д) первісна або відновна вартість, зменшена на суму нарахованого зносу

*3. До напрямків використання фінансових ресурсів підприємств належить:*

- а) утримання соціально-культурних установ: лікувальних, освітніх, культурних та ін
- б) соціальний захист населення
- в) розширене відтворення і розвиток підприємств
- г) закупівля озброєння та військової техніки

*4. Первісна вартість - це:*

- а) витрати на придбання основного засобу
- б) сукупність витрат, пов'язаних з придбанням, супроводженням об'єктів основних засобів, включаючи купівельну ціну, ціну доставки, монтажу та інших витрат, пов'язаних із доведенням основних засобів до робочого стану
- в) витрати пов'язані з введенням основного засобу у експлуатацію
- г) вартість основних засобів зменшена на суму зносу
- д) всі відповіді вірні

*5. До господарських товариств не належать:*

- а) публічне акціонерне товариство
- б) товариство з додатковою відповідальністю
- в) приватне підприємство

г) командитне товариство

д) повне товариство

б. Публічне акціонерне товариство це:

а) товариство, акції якого перебувають у вільному продажі на фондовому ринку

б) організація яка не займається підприємницькою діяльністю

в) статутний капітал поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості

г) статутний капітал розподілений на частини, визначені у статутних документах

д) правильні відповіді 1 і 3

*Література:* [6, 14, 15, 17, 20,31].

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

### Тема 3. Фінансова політика і фінансовий механізм

1. Економічна система як основа вибору фінансової політики держави, її види.

2. Поняття фінансової політики, її завдання та складові.

3. Типи фінансової політики.

4. Фінансовий механізм та його роль в реалізації фінансової політики.

**Мета:** вивчити суть, види фінансової політики, фінансового механізму та його складу, їх взаємозв'язку, а також поняття фінансового права та його ролі у соціально-економічному житті суспільства.

### *Контрольні питання*

1. Охарактеризуйте сучасну фінансову політику України?

2. Охарактеризуйте сучасне фінансове законодавство України?

### *Тести для самоперевірки:*

1. Якщо ВВП країни складає 47,8 млрд. грн., а обсяг податкових надходжень державного бюджету – 17,5 млрд. грн., то має місце:

а) скандинавська модель централізації ВВП у бюджеті;

- б) західноєвропейська модель централізації ВВП у бюджеті;
- в) східноєвропейська модель централізації ВВП у бюджеті.

2. *Залежно від ступеня регламентування фінансова політика буває:*

- а) політикою жорсткої регламентації;
- б) регламентування фінансових відносин у суспільстві;
- в) політикою помірної регламентації та мінімальних обмежень;

3. *Фінансова політика – це:*

- а) сукупність державних заходів з мобілізації фінансових ресурсів;
- б) сукупність заходів держави щодо розподілу її фінансових ресурсів;
- в) немає правильної відповіді.

4. *Який тип фінансової політики характерний для країн з адміністративно-командною системою?*

- а) класичний
- б) регулюючий
- в) ринковий
- г) планово-директивний
- д) соціальний

5. *Теорія Дж. М. Кейнса гласила про:*

- а) необхідність втручання держави в економіку
- б) не втручання держави в економіку
- в) необхідність інтеграції національної економіки
- г) необхідність розвитку приватного сектору економіки
- д) необхідність мілітаризації економіки

6. *Який тип фінансової політики характерний для країн з адміністративно-командною системою?*

- а) класичний
- б) регулюючий
- в) ринковий
- г) планово-директивний
- д) соціальний

***Література:*** [5, 9, 18, 25, 39].

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

### Тема 4. Фінансова система.

1. Теоретичні основи побудови фінансової системи.
2. Структура фінансової системи України.
3. Правові та організаційні основи фінансової системи.
4. Вплив фінансової системи на темпи та пропорції розвитку економіки.
5. Функції законодавчих та виконавчих органів державної влади в Україні щодо управління фінансовими ресурсами держави.

### *Контрольні питання*

1. Назвіть основні органи управління фінансовою системою України.
2. Які проблеми фінансового планування можна виділити на макро- і мікрорівнях?
3. Які основні завдання фінансового контролю на сучасному етапі розвитку в Україні?

### **Тести для самоперевірки:**

1. *Хто розробляє проект бюджету відповідно до Бюджетного кодексу України:*
  - а) Міністерство фінансів України;
  - б) Бюджетна комісія Верховної Ради України;
  - в) Секретаріат Президента України?
2. *Формою якого напрямку фінансового впливу на процеси суспільного розвитку є самофінансування:*
  - а) фінансове регулювання економічних і соціальних процесів;
  - б) фінансове забезпечення потреб розширеного відтворення;
  - в) фінансове стимулювання.
3. *Яку із ланок не включають державні фінанси?*
  - а) бюджет держави;
  - б) фондовий ринок;
  - в) фонди цільового призначення;
4. *Функціонування ринку цінних паперів регулює:*
  - а) Міністерство фінансів України;
  - б) Фонд державного майна;
  - в) Державна комісія з цінних паперів і фондового ринку.
5. *Фінансовий менеджмент – це:*

а) система підходів, принципів та методів розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень з питань фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання

б) сукупність взаємопов'язаних дій, прийомів, методів, направлених на управління рухом бюджетних потоків і відносин, які виникають у процесі руху вказаних потоків;

в) це сукупність прийомів та методів організації податкових відносин з метою забезпечення формування дохідної частини бюджету та впливу податків на розвиток виробництва і соціальної сфери;

г) управлінський процес, спрямований на формування комплексної системи виробництва на засадах оптимального використання всіх видів ресурсів з метою забезпечення необхідного рівня прибутковості.

*6. Який із наведених державних органів здійснює контроль за касовим виконанням Державного бюджету України:*

- а) Державне казначейство
- б) Рахункова палата
- в) Державна фінансова інспекція
- г) Палата аудиторів

*7. Який із органів державної влади в Україні розробляє стратегії щодо внутрішніх та зовнішніх запозичень держави і погашення та обслуговування державного боргу:*

- а) Верховна Рада
- б) Президент
- в) Кабінет міністрів
- г) Державна фіскальна служба

*Література:* [9, 11, 29,30, 40].

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6**

### **Тема 5. Податки і податкова система.**

- 1. Економічна природа та функції податків.**
- 2. Класифікація податків.**
- 3. Податкова політика.**
- 4. Податкова система України.**

**Мета:** розглянути поняття податків і зборів, їх призначення, функції, класифікацію, вивчити теоретичні основи побудови податкової системи та її складу, а також ознайомитися з основними напрямками податкової політики на Україні та механізмом її реалізації.

### ***Контрольні питання***

1. В чому полягає економічний зміст податків, призначення та функції?
2. Елементи системи оподаткування.
3. Класифікація податків і зборів.
4. Податкова система України: поняття, основи побудови.
5. Що таке прямі податки? Назвіть їх види..
6. Непрямі податки.
7. Місцеві податки і збори та порядок їх встановлення.
8. Податкова політика і податковий механізм.

### ***Практичні завдання***

1. Працівникові у квітні нараховано заробітну плату у розмірі 1600 грн. Визначити суму податку з доходів фізичних осіб.
2. Проаналізуйте склад і структуру місцевих податків і зборів та порядок їх встановлення.
3. Вкажіть суму, яку отримає працівник, якщо його офіційно нарахована заробітна плата становить 4600 грн/ вересень.
4. Вкажіть суму утримань із заробітної плати працівника, якому офіційно нараховано 4800 грн/ вересень.
5. Працівнику А було нараховано заробітну плату за жовтень у розмірі 2700 грн. В якому розмірі підприємство сплатить ЄСВ за даного працівника.
6. У Тернопільській області було сплачено 300 000 грн/вересень в якості податку на додану вартість. Яка сума із вказаної надійде у державний бюджет України?
7. Яка частина коштів, сплачених державними підприємствами у м. Тернопіль як податок на прибуток підприємств у розмірі 230 000 грн, надійде у державний бюджет України?

### ***Тести для самоперевірки:***

1. За допомогою податків перерозподіляються:
  - а) резервні фонди;
  - б) ВВП і НД;
  - в) вартість основного капіталу.

2. *Про що свідчить значна частинка непрямих податків:*

- а) фіскальний характер податкової системи;
- б) неефективну систему стягнення податків;
- в) низький рівень податкової культури?

3. *Процентні ставки можуть бути:*

- а) пропорційні, прогресивні, регресивні;
- б) прогресивні та регресивні;
- в) кредитові та дебетові;
- г) правильні відповіді в і б.

4. *Податкова політика – це:*

- а) діяльність держави щодо запровадження правового регламентування та організації справлення податків і зборів до бюджету;
- б) правила, за якими фізичні або юридичні особи повинні сплачувати податки та збори;
- в) процес, за яким оподатковується певний наявний предмет чи явище;
- г) немає правильної відповіді.

5. *Податкова квота:*

- а) закріплена в податковому кодексі;
- б) розраховується окремо для кожного суб'єкта;
- в) встановлюється щороку Верховною Радою;
- г) встановлюється щороку Урядом.

6. *За економічним змістом об'єкта оподаткування податки поділяються на:*

- а) прями і непрямі
  - б) податки на доходи, на споживання і на майно
  - в) загальнодержавні і місцеві
  - г) всі відповіді правильні
- правильної відповіді немає

7. *Місцеві податки та збори мають право встановлювати:*

- а) місцеві органи влади
  - б) Верховна Рада України
  - в) Кабінет Міністрів України
  - г) всі відповіді правильні
- правильної відповіді немає

***Література:*** [3, 10, 14, 15, 26].

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

### Тема 6. Державні і місцеві фінанси

1. Система державних фінансів, їх призначення та роль.
2. Правові й організаційні засади державних фінансів.
3. Процедура затвердження державного бюджету України.
4. Джерела формування державних доходів України, фактори їх зростання.
5. Державні витрати на задоволення суспільних благ і послуг.
6. Бюджетний дефіцит.
7. Місцеві бюджети — основа місцевих фінансів.
8. Міжбюджетні відносини.

**Мета:** розглянути засади побудови бюджетної системи, її складові в Україні, охарактеризувати склад доходів і видатків бюджету, основи бюджетного процесу, міжбюджетних відносин, бюджетного дефіциту та джерел його погашення, вивчити сутність і роль державного кредиту в економічному житті країни, охарактеризувати види державного кредиту, державного боргу.

### *Контрольні питання*

1. В чому суть, призначення і функції бюджету?
2. Бюджет як основний фінансовий план держави.
3. Які принципи побудови бюджетної системи України?
4. Які функції виконує Державний бюджет?
5. Що таке бюджетний процес та які його стадії в Україні?
6. Доходи і видатки бюджету, їх класифікація.
7. Визначте склад і структуру бюджетної системи.
8. Назвіть види міжбюджетних трансфертів.
9. За рахунок яких коштів фінансується бюджетний дефіцит?

### **Практичні завдання до теми**

1. Поясніть значення принципу субсидіарності при побудові бюджетної системи.
2. Дослідіть причини вивикнення дефіциту бюджету та методи його фінансування в Україні.
3. Проаналізувати за даними звіту про виконання Державного бюджету України стан державного боргу за останні 3 роки в цілому і в розрізі його видів, зробити висновки.



### ***Тести для самоперевірки:***

1. Сукупність показників усіх бюджетів, що входять до складу бюджетної системи — це:

а) бюджетний устрій; б) зведений бюджет; в) бюджетна система.

2. Який характер має бюджет в унітарних державах:

а) багаторівневий;

б) дворівневий;

в) однорівневий.

3. Зведений бюджет України:

а) затверджує Верховна Рада України;

б) затверджує Кабінет Міністрів України;

в) не затверджується, використовується з метою аналізу та визначення засад державного регулювання.

4. До структури доходів бюджету України належать:

а) податкові та неподаткові надходження;

б) доходи від операцій з капіталом;

в) офіційні трансферти;

г) державні цільові фонди;

д) варіанти відповіді а), б), в) і г) вірні.

5. За порядком та умовами зарахування доходів у бюджету вони поділяються на:

а) зовнішні та внутрішні; б) власні та позикові; в) закріплені та регульовальні.

6. Структурний бюджетний дефіцит — це дефіцит, який:

а) є результатом застосування активної дискреційної фіскальної політики;

б) запланований у законі про Державний бюджет на поточний рік;

в) є результатом циклічної економічної кризи;

г) варіанти відповіді а), б), і в) неправильні.

7. Дискреційна (активна) фіскальна політика — це:

а) політика, що передбачає свідоме маніпулювання податками та видатками з боку уряду;

б) політика, яка передбачає автоматичну дію вбудованих стабілізаторів;

в) варіанти відповіді а) і б) правильні;

г) варіанти відповіді а), б), і в) неправильні.

***Література:*** [1, 4, 19, 21, 24, 35, 37, 38].

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

### Тема 7. Державні цільові фонди

1. Загальнодержавні соціальні фонди та їх значення для забезпечення системи соціального страхування. Принципи їх організації.

2. Пенсійний фонд України.

3. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

4. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

5. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

### *Контрольні питання*

1. В чому суть, призначення і функції Пенсійного фонду України.

2. Поясніть основні принципи нарахування пенсійних виплат в Україні.

3. Охарактеризуйте систему пенсійного забезпечення в Україні.

4. Охарактеризуйте основні особливості діяльності Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

5. Охарактеризуйте основні особливості діяльності Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

6. Охарактеризуйте основні особливості діяльності Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

### *Тести для самоперевірки:*

1. Який із державних цільових фондів фінансуватиме витрати на перекваліфікацію робітника?

а) Пенсійний фонд

б) Фонд соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності

в) Фонд соціального страхування на випадок безробіття

г) Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві

2. Пенсійне страхування є різновидом:

а) медичного страхування;

б) страхування домашнього майна;

в) страхування ренти;

г) страхування відповідальності;

д) майнового страхування.

3. *Перший рівень системи пенсійного забезпечення має назву:*

- а) накопичувальна система;
- б) система недержавного пенсійного забезпечення;
- в) солідарна система;
- г) загальнодержавна система;

4. *Пенсія, що виплачується із Накопичувального фонду:*

- а) успадковується;
- б) не успадковується;
- в) успадковується лише у визначених випадках;
- г) успадковується лише певною категорією людей;
- д) немає вірної відповіді.

5. *Страховим випадком при страхуванні від нещасних випадків є:*

- а) тимчасова втрата працездатності;
- б) постійна втрата працездатності;
- в) смерть в наслідок нещасного випадку;
- г) всі відповіді вірні;
- д) немає вірної відповіді.

*Література:* [10, 18, 21, 29, 30, 38].

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9-10**

### **Тема 8. Міжнародні фінанси**

- 1. Економічна природа і призначення міжнародних фінансів.**
- 2. Процеси глобалізації.**
- 3. Міжнародні інвестиції.**
- 4. Фінансова діяльність міжнародних організацій.**
- 5. Особливості становлення та функціонування Європейського Союзу.**
- 6. Світовий Банк та його структура.**
- 7. Міжнародний валютний фонд та особливості його функціонування.**
- 8. Організація Об'єднаних Націй.**

**Мета:** з'ясувати призначення, об'єкти та суб'єкти міжнародних фінансів, визначитися з функціями міжнародних фінансів.

### ***Контрольні питання***

1. Дайте визначення міжнародних фінансів як економічної категорії. Які функції вони виконують?
2. Назвіть об'єкти та суб'єкти міжнародних фінансів.
3. Охарактеризуйте діяльність МВФ.
4. Охарактеризуйте діяльність Світового Банку.
5. Охарактеризуйте діяльність ООН.
6. Охарактеризуйте діяльність ЄС.

### ***Тести для самоперевірки:***

1. *Складовими міжнародних фінансів є:*
  - а) міжнародний фінансовий ринок
  - б) міжнародний поділ праці
  - в) міжнародні фінансові інститути
  - г) вірні відповіді а) і в)
2. *Міжнародний валютний фонд - це:*
  - а) організація, що допомагає при дефіциті платіжного балансу шляхом надання кредитів
  - б) організація, що кредитує проекти розвитку в країнах, що розвиваються
  - в) установа, що сприяє економічному розвитку країн, що перебувають на стадії реформування економіки
  - г) організація, що сприяє економічному зростанню країн через приватне підприємництво
3. *Організація, що сприяє економічному зростанню країн, що розвиваються, через заохочення приватного підприємництва у виробничому секторі:*
  - а) Європейський банк реконструкції і розвитку
  - б) Міжнародний валютний фонд
  - в) Міжнародна фінансова корпорація
  - г) Світовий банк
  - д) Міжнародна асоціація розвитку
4. *Членами Міжнародного Валютного Фонду на сьогодні є:*
  - а) 112 країн
  - б) 143 країни
  - в) 86 країн
  - г) 188 країн

г) 57 країн

5. *Організація Об'єднаних Націй це:*

а) фінансова установа, що сприяє економічному розвитку в країнах

б) організація, що заохочує приватне підприємництво у виробничому секторі

в) організація створена для підтримки миру

г) конференція з торгівлі і розвитку

д) агентство, що регулює валютно-кредитні відносин країн

6. *Спеціальна установа ООН , створена для сприяння промислового розвитку та прискореній індустріалізації країн, що розвиваються шляхом мобілізації національних і міжнародних ресурсів - це:*

а) ЮНІДО

б) ЮНКТАД

в) МПП

г) ЮНЕП

д) ЮНІСЕФ

7. *Європейський Союз був створений у:*

а) у 1992 р.

б) у 1957 р.

в) у 1944 р.

г) у 1995 р.

д) у 1943 р.

8. *Яка із організацій не входить до Групи Світового банку:*

а) БАПІ

б) МФК

в) МАР

г) МВФ

**Література:** [10, 12, 13, 23, 30, 32, 33, 34, 41].

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

### Тема 9. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури

1. Сутність і форми зовнішньоекономічних зв'язків.
2. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.
3. Економічні зв'язки України з країнами СНД та світу. Взаємовідносини між Україною та ЄС.
4. Євразійські інтеграційні процеси та участь в них України.
5. Вибір економічної інтеграції для України.
6. Експортний потенціал України та її регіонів: структура та регіональні особливості.
7. Конкурентні переваги України та основні напрямки їх використання.

**Мета:** з'ясувати місце України на світовій арені, визначити її конкурентні переваги та основні напрямки зовнішньої політики.

#### *Контрольні питання*

1. Дайте визначення міжнародних фінансів як економічної категорії. Які функції вони виконують?
2. Охарактеризуйте міжнародну політику України.
3. Охарактеризуйте основні стратегічні пріоритети України щодо членства в міжнародних організаціях.
4. Наведіть переваги та недоліки вступу України в НАТО.
5. Охарактеризуйте структуру платіжного балансу України.

#### *Тести для самоперевірки:*

1. Платіжний баланс в Україні складається:
  - А) Щоквартально
  - Б) Щороку
  - В) Щомісяця
  - Г) Один раз у 2 роки
2. Яка із вказаних статей платіжного балансу України належить до прибуткової його частини:
  - А) Придбання активів у Румунії
  - Б) Приватні трансферти з Польщі

- В) Купівля японської єни
- Г) Використання транспорту Угорщини
- д) Депозити в іноземних установах

*Література:* [10, 11, 30].

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12-13**

### **Тема 10. Фінансовий ринок. Фондовий і валютний ринки**

- 1. Фінансовий ринок, його функції та структура.**
- 2. Суб'єкти фінансового ринку.**
- 3. Ринок цінних паперів.**
- 4. Ринок фінансових послуг.**
- 5. Валютний ринок.**

**Мета:** поглиблення теоретичних знань про сутність, структуру і регулювання фінансового ринку.

#### ***Контрольні питання***

1. Сутність фінансового ринку, відносини обміну та перерозподілу у фінансовій сфері.
2. Які функції виконує фінансовий ринок?
3. Охарактеризуйте сегменти фінансового ринку відповідно до різних підходів.
4. Хто виступає об'єктом фінансового ринку? Наведіть приклади об'єктів для різних сегментів фінансового ринку.
5. Охарактеризуйте особливості діяльності суб'єктів фінансового ринку.
6. Що належить до інфраструктури фінансового ринку?
7. Наведіть класифікацію цінних паперів. Розкрийте особливості видів цінних паперів.робіть порівняльну характеристику акцій та облігацій.
8. З'ясуйте особливості діяльності основних економічних суб'єктів (домашні господарства, суб'єкти господарювання, держава та місцеві органи влади) як учасників фінансового ринку на різних його сегментах.
9. Проаналізуйте фондовий ринок в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.

10. Які функції та завдання покладено на Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку?

11. Охарактеризуйте правові основи створення та функціонування фондової біржі.

### **Практичні завдання**

1. У купівлю 5000 акцій за ціною 10 дол. США інвестор вкладає 25000 дол. США власних коштів і 25000 дол. США, позичених під 14% річних. Комісійні брокера – 270 дол. США. Через 4 місяці, коли курс підніметься до 14дол., інвестор продає акції. Визначити прибуток інвестора від проведення цієї операції.

2. Обчисліть курс акції, реалізованої за ціною 1350 грн. із номінальною вартістю 650 грн.

### **Тести для самоперевірки:**

1. Головною функцією фінансового ринку є:

- а) забезпечення процесу розподілу фінансових ресурсів в економіці
- б) визначення ціни на фінансові ресурси
- в) створення фінансових ресурсів
- г) купівля-продаж цінних паперів

2. Регулювання фінансового ринку, як правило має таку ціль:

- а) забезпечення безпеки фінансової системи
- б) підтримка порядку на ринку
- в) створення однакових «правил гри» для всіх учасників ринку
- г) усі відповіді вірні

3. Що належить до ринку капіталів:

- а) фондовий та валютний ринки
- б) ринок грошей і довгострокових банківських кредитів та депозитів
- в) обліковий, міжбанківський і валютний ринки
- г) ринок цінних паперів, середньо- та довгострокових банківських кредитів

4. Компанії які є інститутами спільного інвестування, і залучають кошти інвесторів і вкладають їх у диверсифікований портфель цінних паперів:5.

- а) страхові компанії
- б) інвестиційні компанії
- в) клірингові компанії
- г) аудиторські компанії

Назад



5. Власник акції який поділяє ризик інвестицій з іншими акціонерами підприємницької структури – це:

- а) кредитор
- б) емітент
- в) кореспондент
- г) інвестор

6. Законодавче регулювання відносин суб'єктів фінансового ринку регламентується:

- а) фінансовим правом СОТ
- б) фінансовим правом країни
- в) фінансовим правом ЄС
- г) фінансовим правом НАТО

*Література:* [9, 11, 22, 28, 36, 42].

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14-15**

**Тема 11. Кредитний ринок. Державний кредит і державний борг**

- 1. Кредитний ринок.**
- 2. Поняття державного кредиту.**
- 3. Державний борг та причини його зростання.**
- 4. Теорії державної заборгованості.**
- 5. Класифікація державного боргу.**
- 6. Управління державним боргом.**

### ***Контрольні питання***

1. Сутність фінансового ринку, відносини обміну та перерозподілу у фінансовій сфері.
2. Які функції виконує кредитний ринок?
3. Охарактеризуйте сегменти кредитного ринку відповідно до різних підходів.
4. Хто виступає об'єктом кредитного ринку? Наведіть приклади об'єктів для різних сегментів кредитного ринку.

5. Охарактеризуйте особливості діяльності суб'єктів кредитного ринку.
6. Охарактеризуйте основні форми державних кредитів і причини виникнення державного кредиту.
7. Охарактеризуйте особливості використання внутрішніх джерел кредитування країни.
8. Охарактеризуйте основні методи управління державним боргом.
9. Охарактеризуйте боргову політику України.

### ***Тести для самоперевірки:***

*1. Яку роль у державному кредиті відіграють держава, юридичні та фізичні особи:*

- а) держава — позичальник, а юридичні та фізичні особи — кредитори;
- б) держава — кредитор, юридичні й фізичні особи — позичальники;
- в) держава, юридичні та фізичні особи можуть бути як кредиторами, так і позичальниками?

*2. До державних боргових зобов'язань належить:*

- а) облігація та казначейський вексель;
- б) приватизаційне боргове зобов'язання та житловий чек;
- в) варіанти відповіді 1) і 2) правильні.

*3. У чому полягає рефінансування державного боргу:*

- а) погашенні попередньої державної заборгованості шляхом випуску нових позик;
- б) зміні доходності позик;
- в) сплаті боргу за рахунок золотовалютних резервів країни.

*4. Умовний державний борг – це:*

- а) борг, який формується за рахунок іноземних кредитів, залучених іншими позичальниками під державні гарантії
- б) борг, що формується через залучення іноземних кредитів, безпосереднім позичальником за якими є держава, та випуск державних цінних паперів у вигляді зовнішніх державних позик
- в) накопичена прострочена заборгованість за основною сумою, процентними та іншими платежами, які підлягали сплаті згідно з графіком платежів, але фактично не сплачені
- г) Сума залучених та обслуговуваних іноземних кредитів банками

*5. Прямий державний борг – це:*

- а) борг, який формується за рахунок іноземних кредитів, залучених іншими позичальниками під державні гарантії

- б) борг, що формується через залучення іноземних кредитів, безпосереднім позичальником за якими є держава, та випуск державних цінних паперів у вигляді зовнішніх державних позик
- в) накопичена прострочена заборгованість за основною сумою, процентними та іншими платежами, які підлягали сплаті згідно з графіком платежів, але фактично не сплачені
- г) сума залучених та обслуговуваних іноземних кредитів банками

*6. Борг сектору державного управління – це:*

- а) зобов'язання перед міжнародними фінансовими організаціями, зарубіжними органами управління, банками та іншими зобов'язаннями, включаючи обсяги куплених нерезидентами на ринку України облігацій внутрішніх державних позик
- б) залучені та обслуговувані іноземні негарантовані кредити, гарантовані урядом приватні борги, обсяги накопиченої заборгованості за експортно-імпортними операціями з нерезидентами
- в) накопичена прострочена заборгованість за основною сумою, процентними та іншими платежами, які підлягали сплаті згідно з графіком платежів, але фактично не сплачені
- г) сума залучених та обслуговуваних іноземних кредитів банками

*7. Борг банківського сектора – це:*

- а) зобов'язання перед міжнародними фінансовими організаціями, зарубіжними органами управління, банками та іншими зобов'язаннями, включаючи обсяги куплених нерезидентами на ринку України облігацій внутрішніх державних позик
- б) залучені та обслуговувані іноземні негарантовані кредити, гарантовані урядом приватні борги, обсяги накопиченої заборгованості за експортно-імпортними операціями з нерезидентами
- в) накопичена прострочена заборгованість за основною сумою, процентними та іншими платежами, які підлягали сплаті згідно з графіком платежів, але фактично не сплачені
- г) сума залучених та обслуговуваних іноземних кредитів банками

***Література:*** [9, 11, 24, 29, 43].

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 16

### Тема 12. Страхування. Страховий ринок

**Мета:** ознайомитися з основними учасниками страхового ринку, формами організації страхового фонду, суб'єктами та об'єктами страхування; функції страхового захисту.

#### *Контрольні питання*

1. У чому полягає сутність поняття «страхування»?
2. Наведіть ознаки класифікації страхування.
3. Назвіть наукові твори вчених, що досліджують страхування.
4. Охарактеризуйте основні функції страхування.
5. Визначте суб'єкт і об'єкт страхування.
6. На основі яких нормативних актів здійснюється державне регулювання страхової діяльності в Україні?
7. Дайте визначення страхової відповідальності.
8. Розкрийте механізм здійснення співстрахування.
9. З чого складаються витрати страховика?
10. Якими чинниками забезпечується фінансова надійність страховика?
11. Дослідіть особливості страхування фінансових і кредитних ризиків.
12. Яким чином здійснюється державне регулювання страхового ринку.
13. Класифікація економічних ризиків та особливості їх страхування в Україні й за кордоном.
14. Основні сфери впливу розвитку страхування на соціально-економічний стан суспільства та перспективи їх взаємодії.

#### *Тести для самоперевірки:*

1. Добровільне медичне страхування може бути:
  - а) індивідуальним;
  - б) колективним;
  - в) як індивідуальним так і колективним;
  - г) одноразовим і багаторазовим;
  - д) лише груповим.
2. На сучасному етапі охорона здоров'я в Україні функціонує:
  - а) за рахунок бюджетних коштів;
  - б) за рахунок коштів роботодавців;
  - в) на засадах самофінансування;
  - г) за рахунок некомерційних організацій;

д) за рахунок комерційних організацій.

3. При укладенні договору добровільного медичного страхування програма страхування обирається:

- а) страховиком;
- б) страхувальником;
- в) лише застрахованим;
- г) медичною установою;
- д) фондом соціальним страхування.

*Література:* [9, 10, 11, 18, 40].

## ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Виникнення та суть фінансів. Функції фінансів.
2. Поняття про фінансові ресурси підприємства.
3. Поясніть суть фінансової політики держави, принципи її ведення.
4. Типи фінансової політики.
5. Фінансовий механізм та його роль в реалізації фінансової політики.
6. Поняття про управління фінансами, його принципи та функціональні елементи.
7. Структура фінансової системи України.
8. Фінансовий контроль. Функції органів державної влади у контексті фінансового контролю.
9. Система державних фінансів України.
10. Економічна природа і функції бюджету.
11. Державний бюджет. Його функції, загальний та спеціальний фонди державного бюджету.
12. Опишіть складові бюджетного процесу.
13. Доходи та видатки державного бюджету.
14. Бюджетний устрій та бюджетна система. Єдиний казначейський рахунок.
15. Бюджетний дефіцит. Причини його виникнення. Способи подолання.
16. Теоретичні основи становлення та розвитку місцевих фінансів.
17. Місцеві бюджети — основа місцевих фінансів.
18. Доходи та видатки місцевих бюджетів України.
19. Міжбюджетні відносини.
20. Необхідність створення та призначення державних цільових фондів. Принципи їх організації.
21. Загальнодержавні соціальні фонди та їх значення для забезпечення системи соціального страхування. Пенсійний фонд.
22. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
23. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві. Фонд України соціального захисту інвалідів.
24. Джерела формування доходів і напрямки видатків. Управління коштами загальнодержавних цільових фондів.
25. Сутність та функції фінансів підприємств.

26. Організаційно-правова характеристика суб'єктів підприємницької діяльності
27. Опишіть особливості одноосібної форми ведення бізнесу, її позитивні і негативні сторони.
28. Опишіть особливості акціонерного товариства, його види, позитивні і негативні сторони кожного.
29. Опишіть особливості корпорації, як форми ведення бізнесу, її позитивні і негативні сторони.
30. Опишіть особливості повного товариства, його позитивні і негативні сторони.
31. Опишіть особливості товариства з обмеженою відповідальністю, його позитивні і негативні сторони.
32. Фінансові ресурси підприємства: джерела формування та напрями використання.
33. Опишіть суть необоротних активів підприємства, складові необоротних активів. Амортизація основних засобів та методи її нарахування.
34. Оборотні активи підприємства.
35. Формування фінансових результатів підприємства.
36. Економічна природа та функції податків.
37. Класифікація податків.
38. Дайте характеристику прямих і непрямих податків.
39. Дайте характеристику основних елементів податкової системи.
40. Сутність податкової пільги.
41. Дайте характеристику загальнодержавних і місцевих податків.
42. Сутність спрощеної системи оподаткування.
43. Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
44. Функції страхування. Суб'єкти страхових відносин: страховик, страхувальник, застрахований отримувач.
45. Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів.
46. Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику. Принципи обов'язкового і добровільного страхування.
47. Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види і форми. Страхування кредитних і фінансових ризиків.
48. Особисте страхування, його сутність і значення в забезпеченні соціального захисту громадян. Види особистого обов'язкового і добровільного страхування.
49. Концептуальні основи платіжного балансу України.

50. Класифікація та структурні компоненти платіжного балансу.
51. Принципи формування платіжного балансу.
52. Поясніть сутність та структуру державного боргу, причини його виникнення.
53. Поясніть сутність та форми державного кредиту, причини його виникнення.
54. Поясніть сутність управління державним боргом, його основні цілі та базові показники оцінки величини державного боргу.
55. Поясніть сутність державних гарантій, порядок їх надання.
56. Поясніть сутність та значення фінансового ринку, його структуру.
57. Поясніть сутність та основні особливості кредитного ринку (ринку позик).
58. Поясніть сутність та основні особливості фондового ринку.
59. Види цінних паперів.
60. Поясніть сутність та основні особливості валютного ринку.
61. Види фінансового ринку за різними класифікаційними ознаками.
62. Економічна природа і призначення міжнародних фінансів.
63. Міжнародні фінансові інститути.
64. Міжнародний фінансовий ринок.
65. Міжнародні фінансові розрахунки.
66. Причини виникнення і мета діяльності міжнародних організацій.
67. Міжнародний валютний фонд (МВФ).
68. Світовий банк (СБ).
69. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР).
70. Економічні організації системи ООН.
71. Європейський Союз (ЄС).
72. Міжнародні інвестиції, функції, види, основні тенденції міжнародного інвестування.
73. Тенденції інвестування в економіку України.
74. ТНК: класифікація й види.
75. Вільні економічні зони, офшорні зони.
76. Науково-технологічний парк.



## СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

Органічною складовою навчального процесу є контроль знань студентів.

Під час вивчення дисципліни “Фінанси” застосовується поточний і підсумковий контроль знань студентів. Зазначені форми контролю організовані так, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу студентів протягом семестру і забезпечити об’єктивне оцінювання їх знань.

*Об’єктом* оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни різного характеру і рівня складності, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю та на іспиті.

Завданням **поточного контролю** є перевірка розуміння та запам’ятовування певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, вмінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, вмінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

*Об’єктами* поточного контролю знань студента є: систематичність та активність роботи на семінарських (практичних) заняттях; виконання завдань для самостійного опрацювання; виконання модульних завдань.

*При контролі систематичності й активності роботи студента на практичних заняттях* можуть підлягати оцінці: рівень знань, продемонстрований у відповідях; виступи на практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на практичні заняття; результати тестування тощо.

*При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання* оцінюванню можуть підлягати: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; виконання індивідуальних домашніх завдань; виконання індивідуальних робіт з елементами наукового дослідження в галузі мікроекономічного аналізу; підготовка аналітичних і бібліографічних оглядів тощо.

З курсу “ Фінанси ” проводиться два навчальних модулі (протягом двох академічних годин (80 хв.) кожен):

– 1 навчальний модуль «Фінанси. Теоретичні засади сутності фінансів. Механізм формування і використання централізованих фінансових ресурсів держави» (теми 1 – 7);

– 2 навчальний модуль «Прикладні аспекти фінансів. Держава на ринку фінансових послуг. Міжнародні фінанси» (теми 8 – 12).

Написання навчальних модулів є обов’язковим для кожного студента.

Окрім того проводиться підсумкове тестове опитування у системі дистанційного навчання по всьому курсу (теми 1-12).

**Підсумковий контроль** дисципліни “ Фінанси ” проводиться після закінчення її вивчення у формі письмового іспиту.

*Завданням іспиту* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв’язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

**Підсумкове оцінювання** знань студентів з дисципліни “ Фінанси ” здійснюється згідно з встановленим у ТНТУ імені І. Пулюя порядком – за 100-бальною шкалою з урахуванням результатів поточного і підсумкового контролю.

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	<b>A</b>	відмінно	зараховано
82-89	<b>B</b>	добре	
75-81	<b>C</b>	задовільно	
67-74	<b>D</b>		
60-66	<b>E</b>		
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	<b>F</b>	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

“*відмінно*” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв’язки;

“*добре*” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

“*задовільно*” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв’язки;

“*незадовільно*” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

### Розподіл балів, що присвоюються студентам з дисципліни «Фінанси»

Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			модульна контрольна робота	Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4		модульна контрольна робота	Підсумковий тест	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		T8	T9	T10	T11	T12				
1	2	1	2	1	1	2	25	2	2	2	2	2	20	10	25	<b>100</b>

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів

## ЛІТЕРАТУРА

Крамар І. Ю. Конспект лекцій з дисципліни “Фінанси ” для II-III курсу денної форми навчання напрямів підготовки/ спеціальностей 051 «Економіка», 6.030502 «Економічна кібернетика», 071 «Облік і оподаткування», 6.030509 «Облік і аудит», 075 «Маркетинг», 6.030507 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 6.030504 «Економіка підприємства» та II курсу спеціальностей 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування») (освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр) / І. Ю. Крамар; Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль: ТНТУ, 2017. – 195 с.

### *Основна література:*

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Закон України "Про підприємництво" від 07.02.1991 № 698-XII Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.
5. Назаренко А. С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії "фінансовий потенціал підприємства" / А. С. Назаренко // Економіка. Фінанси. Право. – 2009. – №8. – С. 22-29.
6. Наказ Міністерство економіки України від 02.03.2007 N 60 "Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України" [Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=97980&cat\\_id=38738](http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738).
7. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник / О.Д. Василик - К.: НІОС, 2012 – 416 с.
8. Леоненко П.М. Теорія фінансів: Навч. Посібник / П.М. Леоненко - Київ: Центр навчальної літератури, 2005.
9. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник / О.Р. Романенко - К: Центр навчальної літератури, 2014. -312с.
10. Науменков С. В. Особливості управління фінансами в холдингових компаніях / С.В. Науменков // Фінанси України. – 2008. - № 1. – С. 93-107. Мозговий О. М. Міжнародні фінанси: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2015. — 557 с.
11. Петрашко Л. П. Міжнародні фінанси: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Л.П. Петрашко — К.: КНЕУ, 2013. — 221 с.

12. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко – 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Знання-Прес, 2009. - 287 с.

16. Аранчій В.І. Фінанси підприємств: навч. посіб. / В.І. Аранчій – К.: "Професіонал", 2010. - 304 с.

17. Біла О. Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О.Г. Біла – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 383 с.

*Додаткова література:*

18. Боков О. Моніторинг соціальних стандартів та їх вплив на регіональний рівень життя населення України / О. Боков, В. Вітер // Україна: аспекти праці. – 2012. – № 8. – С. 28–34.

19. Мних О. Б. Особливості інноваційно-організаційного розвитку регіональної економіки в умовах поглиблення кризи / О. Б. Мних, Г. М. Захарчин, Є. В. Гончаров // Регіональна економіка. – 2011. – № 4. – С. 132–139.

20. Азаренкова Г.М. Фінансові ресурси та фінансові потоки: Теоретичний аналіз / Г.М. Азаренкова - НБУ; Укр. акад. банк. справи: Харківська філія. - Х. : ПП Яковлева, 2012. - 02с.

21. Базилевич Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: Навчальний посібник / За заг. ред. В.Д. Базилевича - К.; Атіка, 2012. - 368с..

22. Базилевич В.Д. Цінні папери. Практикум: Навчальний посібник / В.Д. Базилевич - К.: ЦУЛ, 2013. – 791 с.

23. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси / С.Я. Боринець - К.: Знання-Прес, 2008.- 3.1.1 с,

24. Булгакова С.О., Василенко Л.І. та ін. Державні фінанси / С.О. Булгакова та ін.: Навч. підручник для студ. ВНЗ - К.:АВТ, 2014. - 389с.

25. Даниленко А.І., Береславська О.І., Бесараз Є.О. та ін. Фінансово-кредитні методи державного регулювання економіки / А.І. Даниленко та ін. - Інститут економіки ПАН України. - К., 2006. - 415 с.

26. Данілов О. Д., Фліссак Н.П. Податки в Україні / О.Д. Данілов, Н.П. Фліссак : Учбовий посібник. - К. : УкрІНТЕЛ, 2009. - 348с.

27. Діденко В.М., Попова В.Д., Прядко В.В. Загальна теорія фінансів: Навч. посібн. для вузів екон. проф. III-IV р. акред. / Буковинський держ. фін.-екон. ін-т. - Чернівці: Ратуша, 2010. - 638с.

28. Зайцев О.В. Фінансові розрахунки. Теорія і практика: Навчальний посібник. - К.: ЦУЛ, 2013. – 548 с.

29. Кузнєцова А.Я. Теорія фінансів / А.Я. Кузнєцова : Навч. посіб. для студ. вузів. - Л.: ЛБІ НБУ, 2001.-156с.

30. Кремень О.І. Фінанси: Навчальний посібник / О.І. Кремень - К.: ЦУЛ, 2012. – 416 с.

31. Лайко П.А., Мних М.В. Фінанси підприємств / П.А. Лайко, М.В. Мних : Підручник для студ. вузів / Академія муніципального управління. - К.: Знання України, 2004.- 428с.

32. Макаренко М.І. Міжнародні фінанси / М.І. Макаренко : Навчальний посібник – К.: ЦУЛ, 2013. – 548 с.

33. Михайлів З.В., Гаталяк З.П., Горбаль Н.І. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції / З.В. Михайлів, З.П. Гаталяк, Н.І. Горбаль : Навч. посібник. - Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2004. - 244 с.

34. Міжнародні фінанси: Підручник / А.С. Філіпенко, Т.С.Шеметта ін.; за ред. О.І. Рогача. - К.: Либідь, 2003. - 784 с.

35. Ніколаєва О.М. Місцеві фінанси / О.М. Ніколаєва : Навчальний посібник.- К.: ЦУЛ, 2013. – 354 с.

36. Прямухіна Н.В. Ринок фінансових послуг Н.В. Прямухіна : Навчальний посібник. - К.: ЦУЛ, 2013. – 304 с.

37. Ушакова Н.М., Кучер Г.В., Александров В.Т., Недбаєва С.М. Державні фінанси: Интегр. навч.-атест. комплекс: Навч. підручник -для студ, ВНЗ /За ред. А.А. Мазаракі. - К.: АВТ, 2004. - Т. 2: Управління державним боргом. - 357 с.

38. Фінанси держави: Навч.-метод, посіб. для самост. вивч. дисципл. / Львівська комерц. акад. / В.С. Загорський (уклад.) - Л., 2002. - 62с.

39. Фінанси зарубіжних країн: Навч. посібн. для студ. ВНЗ / За заг. ред. М.І. Кардіна. Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки.— К. : Кондор, 2004. — 384с.

40. Худолій Л.М. Теорія фінансів: Навч.-метод. посіб. / Європейський ун-т. — К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2003. — 167с.

41. Хзррис Дж. Мзвнвилл Международные финансы. - М.: Информ.-издат. Дом «Филинг», 1996. - 296с.

42. Чернявська О.В. Словник фахівця фондового ринку: Навчальний посібник - К.: ЦУЛ, 2013. – 76 с.

43. Юрій С. І., Кізима Т. О., Злепко Н. П., Тріпак М. М. Фінанси: вишкіл студії / Тернопільська академія народного господарства. Інститут фінансів / С.І. Юрій (ред.). — Т. : Карт-бланш, 2002. — 357с.

### **Інформаційні ресурси**

#### *Адреси бібліотек:*

1. Науково-технічна бібліотека ТНТУ:  
Україна, 46001, м. Тернопіль, вул. Руська 56, корпус №2  
<http://library.tntu.edu.ua/>

2. Обласна універсальна наукова бібліотека:  
46020, Тернопіль, Шевченка, 15  
<http://www.library.te.ua>

#### *Інтернет ресурси:*

1. <http://portal.rada.gov.ua/> - офіційний Інтернет-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.minfin.gov.ua/>- офіційний Інтернет-сайт Міністерства фінансів України.
3. <http://www.bank.gov.ua/>- офіційний Інтернет-сайт Національного Банку України.
4. <http://ukrstat.gov.ua> - офіційний Інтернет-сайт Державного комітету

статистики України.

5. <http://ua-ekonomist.com/> - український журнал Економіст.
6. <http://www.imf.org/> - офіційний Інтернет-сайт Міжнародного валютного фонду.